

KÜLÖNFÉLÉK.

A NEMZETKÖZI UNITÁRIUS CONFERENTIÁRÓL, mely Budapesten tartott, a külföldi vendégek a legmelegebben emlékeznek meg. Dowson H. Enfield, a brit és külföldi unitárius társulat elnöke a társulatnak tett jelentésében írja, hogy nagy reményekkel nézett magyarországi látogatása elé, de a valóság azokat fölülmulta. A vasútnál Kovács tanár várakozott reá, ki mindvégig hűséges tolmácsa volt. Örvedetes pillanat volt reá nézve, mikor találkozhatott azokkal a régi magyar ismerősökkel, kik a Manchester Collegeben tanultak, ugyanabban a theol. intézetben, melynek ő is növendéke volt. És nagy öröm volt reá nézve, mikor megismerkedhetett Ferencz József püspökkel, kinek megjelenése, modora mindjárt érezte vele azt a keresztény jellemet, magas értelmiséget, derékséget és hűséget, melylyel ügyünket szolgálja. El volt ragadtatva a magyar hitrokonok fogadása, túláradó szivessége és jóakarata által. Szerencséje volt találkozni Daniel Gábor főgondnokkal, ki az unitáriusoknak a főrendi házban képviselője, ki már régóta hiven szolgálja az unitárius egyházat, s ki elnökölt a székelykereszturi zsinaton 1879-ben, mikor az angol társulatnak Gordon Sándor volt képviselője. Szerencséje volt találkozni Br. Horváth Kálmánnal, a másik főgondnokkal, ki egyike a régi nemességből azoknak, kik János Zsigmond fejedelemmel unitáriusokká léve, hitükhez hűségesek maradtak az üldözések idején is. Szerencsés volt találkozni Jakab Elekkel, a Dávid Ferencz nagytudományu életírójával. A kikkel angolul nem beszélhetett, a német nyelvet használta az érintkezés közegéül s mindenfelől a legjobb benyomásokat nyerte. A püspökkel sokat beszélt és megismerkedett az itteni viszonyokkal. Az istentiszteletről s a conferentiáról a legelismertőbb szavakban nyilatkozik. A kiállításon több órát töltve, mindenütt meglepte az az erős nemzeti szellem, az a patriotismus, mely ez újra született nemzeten uralkodik. Mindenütt látványosságok találhatók a nemzeti élet nagy eseményeiről, képek a nemzeti hősiességről. Az ezredévi kiállítás a nemzet életének, fejlődésének, mostani csodás eszközeinek és erejének rövid kiadása. Jól esett tapasztalnia, a mint a kiállításon körüljárt, hogy a magyarok mennyire rokonszenveznek az angol nemzettel, mennyire viszonyozzák azt a rokonszenvet, melyet az angol nép irántuk mutatott a szabadságért való harczuk idején. Meleg szivvel emlékszik meg a magyar nemzetről, mely a kemény küzdelmek árán szerzett szabadságot nemzeti nagy czélokra használja, meleg szivvel amaz unitárius testvérekről, kik őt és társait a legszivesebb fogadtatásban részesítették, a kikkel szorosabbra

fűződtek a testvériség kötelékei és érzik, hogy Angolország unitáriussai Magyarországra unitáriussáival léleken egyek.

— Williams Theodore C. lelkész, az amerikai unitárius társulat képviselője honfiainak tett jelentésében úgy találja, hogy minden amerikai, a ki Magyarországra jő, könyvet kellene írni róla. És mégis sok tekintetben egy ország sem hasonlít Európában annyira az övékéhez, mint Magyarország. A nagy puszták erdőség nélkül és sok állattal olyanok, mint az amerikai prairie-k, a halmos vidék, mint Uj-Anglia, ugyanazokkal a fákkal, ugyanazon mezei virágokkal és éghajlattal. Ugyanaz a hosszú tél és forró nyár. Az uralkodó fajnak, a magyaroknak ugyanaz a heves vérmérsékletük van, ugyanaz a humor érzékük, mint nekik, ugyanannyira vendégszeretők, mint ők. Budapest amerikai, gyorsan haladó város. De hogy az idegen megismerje Magyarországot, meg kell ismernie az unitárius egyházakat is, melyeknek Ferencz József a püspöke. ki úgy néz ki, mint Freeman Clarke nézett, s kinek a prédikálása is nyugodt előadással, erővel és erkölcsi belátással hasonlít az övééhez. A szép templomba sokan gyűltek. Az ének úgy hallatszott, hogy inkább a férfiak éneklék. A bpesti lelkész, Gál M. fölment a szószékre és könyörgött. A püspök ékesszóló beszéde összehasonlítás volt Magyarország történelme és az unitáriusoké között, telve lelki buzgósággal és hazafiúi áldásokkal. Azután következtek az üdvözlések s az ők feleleteik, melyeket Kovács tanár lelkesedéssel tolmácsolt. Azután jött a banquet, hol izlelte a messze földön híres magyar szeretettel, s hallotta az „éljen“-t, s mely olyan volt, mint egy kedves családi összejövetel. A második napi ülés inkább hasonlított az ők conferentiáik szokott rendjéhez. Természetesen nem értett magyarul, de kilátásba helyeztetett Péterfi D. mély essay-jének angolra fordítása. Szép felolvasást tartott Dowson E. a brit és külföldi unitárius társulat elnöke, Dr. Vance Smith és Kozma F. tanfelügyelő.

Mint hogy az unitárius hitnek Erdély a főfészke, ott lakik a püspök, ott vannak az iskolák s a több százéves ekklesiák, lement nejével együtt Kolozsvárra is Nagy L. tanár és Buzogány k. a. utitársakkal. Kolozsvár után, hol a nyelv kivételével úgy érezte magát, mint egy amerikai városban, meglátogatta Toroczkót, Tordát, Székelykeresztúrt, s több vidéki községet, hová Boros tanár leveleivel előzte meg. A székelyföldi egyházaktól az amerikaiak azt a leczkét tanulhatják, hogy az unitárius kereszténység ki tud állani üldöztetést és szegénységet, hogy az nemcsak akadémikus nézet a mivelt osztály számára, hanem állandó hatalma van, úgy hogy egy nép, a mely annak elveiben négy százéven keresztül növeltetik, egészséges, szabad, értelmes és erényes nép.

KOLOZSVÁRI EGYHÁZKÖZSÉGÜNK jelenlegi temploma, melyet 1792-ben kezdettek építeni, 1.96 december közepén adatott át a közhasználatnak. Ez okból Gyulay László gondnok és Péterfi Dénes lelkész értekezletre hívták össze az egyházközség több tagját kik között megjelent a főt. püspök úr is. Péterfi lelkész terjedelmesen megokolt előterjesztésére úgy az értekezlet, mint az e tárgyban nov. 15-én összehívott rendkívüli közgyűlés meghatározta, hogy a templom száz éves fennállására az

egyházközség ünnepélyt tart. A közgyűlés a kebli Tanácsot bizta meg, hogy az ünnepély alkalmas idejét és módzatait megállapítsa.

MÜLLER MIKSA TANÁCSAI. Müller Miksa, a nagyhirű tudós nov. 20-án felolvasást tartott az angol unitáriusok theol. akadémiáján (Manchester College) Oxfordban. A felolvasás maguknak a tanulóknak szólt. Örömet fejezve ki azon, hogy a theol. akadémia igazgató tanácsa őt azzal a felkéréssel tisztelte meg, hogy a tanulásra adjon tanácsokat, rátért a tanácsadásra s nagyon figyelemre méltó dolgokat mondott. Az első tanácsa az volt: „Bárminő munka legyen önök előtt, tegyék egész szívüket abba. A könyveket ne csak úgy tekintsék, mint csupa könyveket, melyeket meg kell tanulni a vizsgára. Hanem tekintsék mintegy barátaiknak, a kiket valamely komoly munka és valamely magas cél végett ismertek meg.“ Az egyetemen végzendő munka szükségképpen terhes, fásztó és eltévesztettnék látszhatik. De miért járjuk mi Schweitz fásztó útjait? Azért, mert tudjuk, hogy hegyein előttünk nagyszerű kilátás nyílik. És tegyük fel, hogy nekünk azt mondják, hogy találkozni fogunk Homerral, Platoval, Pál apostollal, Alexandriai Clementtel, nem érdemlie-e meg ez a fáradtságot? A második tanácsa a *multum* és *multa*-ra vonatkozott. „Ifju embereknek mindkettőre kell törekedni, a mennyire csak az alkalom engedi, először *multa*-ra s azután *multum*-ra. Mint a posta-galamb, röpködjének először körös-körül, s aztán egyenesen szálljanak különös tárgyukhoz“. Harmadszor azt tanácsolta, „hogy ismerkedjenek meg azzal, a mit az illető tudományban addig elértek, és csak azután kezdjenek saját külön munkájukhoz. A vizsgálódás minden mezeje ma európai, csaknem világszéles. Tanuljanak annyi nyelvet, a mennyit csak tudnak, az nem szükséges, hogy mindeniket könnyen beszéljék“. Előadása végén jegyzeteit mutatta bé annak feltüntetésére, hogy minő módszert követ a sanskrit szövegek tanulmányozásában.

A BUDAPESTI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG, a mint értesitenek, előbbi lelkésze Derzsi Károly tiszteletére Budapestről eltávozásakor szép ünnepélyt tartott. A hívek közadakozásából egyik elsőrendű festőművész által lefestették az egyh. község tanácsterme számára :rczképét és ünnepélyesen leleplezték. Dr. Székely Ferencz, gondnok, curiai bíró emelkedett szellemű, meleg érzéstől áthatott gyönyörű beszédben méltatta volt lelkészüknek az ekklézsia körül tizenégy év alatt szerzett érdemeit. Mire a szép ünnepély véget ért.

ISKOLA-FELAVATÓ ÜNNEPÉLYT tartottak dec. hó 13-án Szováthon. E napon nyitották meg a 4 tanteremmel és igazgatói lakással bíró új állami iskolát. Megnyitó beszédet mondott Gothárd Sándor gondnoksági elnök, felszentelő imát Derzsi Mihály lelkész, az iskola történetét felolvasta Binder János igazg. tanító, a növendékek pedig szépen énekeltek és szavaltak. Örömmel adunk hirt e szépen sikerült ünnepélyről, melylyel az új állami iskolát a községben megnyitották. Fontos nemzeti érdekek kielégítése vezette Kozma Ferencz kir. tanfelügyelőt, midőn ez iskola felállítására a kormány figyelmét felhívta. Általában a milleniumi iskolákból szépen kijutott a része Kolozsvármegyének. 36 új állami iskolát szervezett és nyitott meg két év alatt Kozma F. kir. tanácsos

tanfelügyelő. Kolozsmegye tanügye ez által nagy lendületet vett; ma már a megye minden nevezetesebb pontján jól szervezett iskolák szorgálják és terjesztik a nemzeti műveltséget. Hogy szováthi hiveinkre, anyagi és szellemi gyarapodásukra jótékony befolyással lesz ez iskola, abban semmi kétségünk, mert ismerjük a vezetők hazafias érzéssel párosult nemes buzgalmát és kitartó munkásságát.

TUDORI SZIGORLAT. *Ifj. Ferencz József, főt.* Ferencz József unitárius püspök fia a jogból az összes tudori vizsgákat letette és az oklevelet megnyerte kitüntetéssel. Szép dolog az, mikor egy ifjú ember ily eredménnyel végzi egyetemi tanulmányait. Ez feljogosít a jövőre nézve a legszebb reményekre. Az ifjú tudor ez évet a tudományosság egyik nevezetes központján, a berlini egyetemen fogja tölteni.

KOLOZSVÁRI LEÁNYISKOLÁNK KIFÜNFTÉSE. A millenniumi orsz. kiállításban kolozsvári leányiskolánk is részt vett. Most örömmel értesülünk, hogy ez iskolánk is a kitüntetettek között van, „Elismerő oklevelet“ nyervén szorgalmas működésével.

HÉLYRE-IGAZÍTÁS. Az alsó-felső szováthi egyházközség történeti rajzából a 260. lapról kimaradt a patronusok nevei közül Gothárd Sándor egyh. k. f. neve, a ki 3 nagy véka búzát ad a papnak, s 2 véka zabot, a mesternek 2 véka búzát s 1 véka zabot.

Olvasóinkhoz. Olvasóinknak egyen-egyen és összesen boldog új évet kívánunk, ajánlva folyóiratunkat ismert jóindulatukba. Boldog új évet!

Aranykönyv.

AZ »EZREDÉVES EMLÉKALAP«-RA TETT KEGYES ADOMÁNYOK. (Ötödik közlemény.)

118. Pálffy Károly főreálisk. tanár Sz.-Udvarhely	10 frt — kr.
119. Dr. Veres Vilmos keresk. akad. tanár, Kolozsvár	5 » — »
120. Benkő Mihály takarékpénztári igazgató, Kolozsvár	41 » 66 »
121. Albert Dénes, jószágigazgató, Ladamos....	58 » 34 »
122. Boér Gergely, képezdei zenetanár, Kolozsvár	5 » — »
123. Nemes Károly, főerdész, Beles.....	5 » — »
124. Adorján Domokos, kántor-tanító, Torda....	1 » — »
125. Gyulay László, nyug. városi főpénztárnok Kolozsvár	10 » — »
126. Gyulay Etelka, Tóth Károlyné, áll. isk. tanítónő, N.-Szeben.....	5 » — »
Összesen...	141 frt — kr.
Az előbbi 4 közlemény összege	900 » 18 »
Együtt.....	1041 frt 18 kr.

Az első ezer frt szerencsésen megvan. Fogadják meleg köszönetemet, a kik azt egybehozni becses adományaikkal megsegítettek. Az »Aranykönyv« azonban továbbra is nyitva marad. S miután főleg újévkor mindenről meg